

Передмова

1 РОЗРОБЛЕНО

Українським науково-дослідним та проектно-конструкторським інститутом будівельних матеріалів та виробів (НДІБМВ) (ЮМ.Червяков, В.Г.Коморна, Л.О.Самойлова, О.М.Шляковська)

2 ВНЕСЕНО

Відділом державних нормативів і стандартів Держкоммістобудування України

3 ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ

наказом Державного Комітету України у справах містобудування і архітектури № 42 1994-09-27

4 ВВЕДЕНО ВПЕРШЕ

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Система стандартизації та нормування в будівництві **Вироби будівельного призначення із природного каменю** *Терміни та визначення*

Система стандартизации и нормирования в строительстве

Изделия строительного назначения из природного камня *Термины и определения*

Standardization and normalization systems in construction **Articles of building purpose from natural stone** *Terms and definitions*

Чинний від 1995-01-01

1 Галузь використання

1.1 Цей стандарт встановлює терміни та визначення основних понять, які стосуються виробів будівельного призначення із природного каменю.

1.2 Терміни, регламентовані в цьому стандарті, обов'язкові для використання в усіх видах нормативної документації, у довідковій та навчально-методичній літературі, що належить до галузі будівництва, а також для робіт з стандартизації або при використанні результатів цих робіт, включаючи програмні засоби для комп'ютерних систем.

1.3 Вимоги стандарту чинні для використання в роботі підприємств, установ, організацій, що діють на території України, технічних комітетів з стандартизації, науково-технічних та інженерних товариств, міністерств (відомств).

2 Нормативні посилання

У цьому стандарті є посилання на такі документи:

ДСТУ 1.0-93	Державна система стандартизації України. Основні положення
ДСТУ 1.5-93	Державна система стандартизації України. Загальні вимоги до побудови, викладення, оформлення та змісту стандартів
КНД 50-011-93	Керівний нормативний документ із стандартизації. Основні положення та порядок розробки стандартів на терміни та визначення
ДСТУ Б А. 1.1-24-94	Місцеві будівельні матеріали. Терміни та визначення
ДСТУ Б А. 1.1-41-94	Сировина природна для виробництва силікатних виробів. Вироби вапняно-кремнеземисті. Терміни та визначення
ДСТУ Б А. 1.1-42-94	Сировина природна неглиниста для виробництва штучних пористих заповнювачів. Терміни та визначення

3 Основні положення

3.1 Для кожного поняття встановлено один стандартизований термін.

3.2 Подані визначення можна в разі необхідності розвивати шляхом введення до них похідних ознак, які доповнюють значення термінів, що використовуються. Доповнення не можуть порушувати обсяг і зміст понять, визначених у стандарті.

3.3 У стандарті, як довідкові, подані німецькі (de), англійські (en), французькі (fr) та російські (ru) відповідники стандартизованих термінів, а також визначення російською мовою.

3.4 У стандарті наведено абетковий покажчик термінів українською мовою та абеткові покажчики іншомовних відповідників стандартизованих термінів кожною мовою окремо.

4 Загальні поняття

4.1 Основні

визначення

4.1.1 гірські породи

Природні щільні чи пухкі агрегати однорідних або різних мінералів, що утворилися внаслідок геологічних процесів у земній корі та на її поверхні. За походженням розрізняють магматичні гірські породи, які поділяють на глибинні та виливні, метаморфічні гірські породи та осадові гірські породи

de Gesteine
en rocks
fr roches
ru горные породы

Природные плотные или рыхлые агрегаты однородных или разных минералов, образованные в результате геологических процессов в земной коре и на ее поверхности. По происхождению различают магматические горные породы, которые делятся на глубинные и излившиеся, метаморфические горные породы и осадочные горные породы

4.1.2 магматичні гірські породи (вивержені)

Гірські породи, що утворилися в земній корі та на поверхні землі внаслідок охолодження і кристалізації магми. За умовами утворення поділяються на глибинні (інтрузивні гірські породи) і виливні (ефузивні гірські породи)

de Magmagesteine
(Eruptivgesteine) en
magmatic (igneous) rocks
fr roches magmatiques
(druptives)
ru магматические
горные породы
(изверженные)

Горные породы, образованные в земной коре и на поверхности земли в результате охлаждения и кристаллизации магмы. По условиям образования делятся на глубинные (интрузивные горные породы) и излившиеся (эффузивные горные породы)

4.1.3 глибинні гірські породи (інтрузивні)

Гірські породи, що формуються в глибинах земної кори в умовах повільного охолодження магми під високим тиском і за активною участю легких компонентів. До них відносяться граніт, габро, сієніт тощо

de Tiefengesteine
(Intrusivgesteine)
en abyssal (intrusive)
rocks
fr roches abyssales
(intrusives)
ru глубинные горные
породы (интрузивные)

Горные породы, сформированные в глубинах земной коры в условиях медленного охлаждения магмы под высоким давлением и при активном участии легких компонентов. К ним

4.1.4 виливні гірські породи(ефузивні)

Гірські породи, що утворилися внаслідок застигання вулканічної лави на земній поверхні і мають порфірову структуру, пористу текстуру. Поділяються на незмінні або кайнотипні (базальт, трахіт, ліпарит, вулканічне скло тощо) та змінні або палеотипні (діабаз, порфірит та ін.)

относятся гранит, габбро, сиенит и др.

de evgegossen Gesteine
(Effusivgesteine)
en effusive rocks
fr roches effusives ru
излившиеся горные породы
(эффузивные)

Горные породы, образованные в результате застывания вулканической лавы на земной поверхности и имеющие порфировую структуру, пористую текстуру. Делятся на неизменные или кайнотипные (базальт, трахит, липарит, вулканическое стекло и т.п.) и претерпевшие некоторые изменения или палеотипные (диабаз, порфирит и др.)

4.1.5 метаморфічні гірські породи

Гірські породи, що утворилися внаслідок перетворення осадових і магматичних порід; характеризуються зернистою будовою, здебільшого сланцюватою текстурою. До них відносять кварцити, гнейси, глинисті сланці, мармури тощо. На Україні поширені в межах Українського щита, у Кримських горах і Карпатах

de Metamorphitgesteine
en metamorphic rocks
fr roches
metamorphiques
ru метаморфические
горные породы

Горные породы, образованные в результате изменения осадочных и магматических пород; характеризуются зернистым строением, преимущественно сланцевой текстурой. К ним относятся кварциты, гнейсы, глинистые сланцы, мраморы и т.п. На Украине распространены в пределах Украинского щита, в Крымских горах и Карпатах

4.1.6 осадові гірські породи

Гірські породи, що утворилися внаслідок вивітрювання та руйнування більш давніх порід різного походження; за способом утворення поділяються на три основні групи: уламкові (піски, конгломерати, галечники, леси,

de Absetzgesteine
en sedimentary rocks
fr roches se'dimentaires

ru осадочные горные породы
Горные породы, образованные в результате выветривания или разрушения более

туфи тощо), глинисті (глини, вторинні каоліни тощо), хіміко-органогенні (вапняки, трепели тощо)

древних порід різного походження; по способу утворення діляться на три основні групи: обломочні (пески, конгломерати, галечники, лесси, туфи і т.п.), глинисті (глини, вторинні каоліни і т.п.), хіміко-органогенні (известняки, трепели і т.п.)

4.1.7 пісок

Дрібнозернистий сипкий матеріал різного мінерального складу з крупністю зерен до 5 мм у поперечнику (ДСТУ Б А.1.1-41-94)

de Sand
en sands
fr sable
ru песок

Мелкозернистий сыпучий матеріал різного мінерального складу з крупністю зерен до 5 мм в поперечнику

4.2 Види природного каменю та будівельних виробів з нього

de Aleurolith
en aleurolite
fr aleurolite
ru алевролит

4.2.1 алевроліт

Зцементована осадова порода, що складається більш ніж на 50 % з частинок розміром 0,01-0,1 мм

Цементированная осадочная порода, состоящая более чем на 50% из частиц размером 0,01-0,1 мм

4.2.2 андезит

Вивержена гірська порода, що складається переважно з плагіоклазу та кольорових мінералів, має порфірову структуру, колір від сірого до чорного, використовується як облицювальний та кислототривкий матеріал

de Andesit
en andesite
fr andésite
ru андезит

Изверженная горная порода, состоящая преимущественно из плагиоклаза и цветных минералов, имеет порфировую структуру, цвет от серого до черного, используется как облицовочный и кислотоупорный материал

4.2. Зархітектурно-будівельні вироби із природного каменю

Вироби, одержані з блоків природного каменю або безпосередньо з моноліту гірських порід шляхом випилювання або виколювання.

de bauarchitektonische Erzeugnisse aus Naturstein
en products of architectural building purpose from natural stone
fr produits de caractère architectural et de construction a partir de pierre naturelle
ru архитектурно-

До архітектурно-будівельних виробів відносяться сходи, проступи, парапети, а також цокольні, підвіконні плити тощо

строительные изделия из природного камня

Изделия, полученные из блоков природного камня или непосредственно из монолита горных пород путем выпиливания или выкапывания. К архитектурно-строительным изделиям относятся: ступени, проступи, парапеты, а также цокольные, подоконные плиты и т.п.

4.2.4 базальт

Основна ефузивна гірська порода, головним породотворюючим мінералом якої є плагіоклаз, авгіт, олівін та магнетит; використовується як активна мінеральна добавка або як компонент сировинної суміші при виготовленні портланд-цементів

de Basalt
en basalt
fr basalte
ru базальт

Основная эффузивная горная порода, основным породообразующим минералом которой является плагиоклаз, авгит, оливин и магнетит; используется в качестве активной минеральной добавки или как компонент сырьевой смеси при производстве портландцементов

4.2.5 блоки із природною каменю

Великі блоки об'ємом до 8м³, одержані з масиву гірських порід та призначені для виготовлення облицювальних плит та архітектурно-будівельних виробів

de Blocks aus Naturstein
en blocks from natural stone
fr blocs a partir de pierre naturelle
ru блоки из природного камня

Крупные блоки объемом до 8м³, получаемые из массива горных пород и предназначенные для изготовления облицовочных плит и архитектурно-строительных изделий

4.2.6 брекчія

Гірська порода, що складається із зцементованих кутастих уламків в розміром понад 10 мм

de Breckzie
en breccia
fr breche
ru брекчия

Горная порода, состоящая из сцементированных угловатых обломков размером более 10 мм

4.2.7 валуни

de Geröll

	en boulders fr gros galets
Обкатані уламки гірських порід розміром більше 70 мм; за походженням поділяють на льодовикові, делювіальні, пролювіальні та алювіальні	ru валуны Окатанные обломки горных пород размером более 70 мм; по происхождению подразделяются на ледниковые, делювиальные, пролювиальные и аллювиальные
4.2.8 вапняк	de Kalkstein en lime stone fr calcaire ru известняк
Осадова карбонатна гірська порода, переважно морського походження, головним породоутворювальним мінералом якої є кальцит, рідко - арагоніт; використовується при виробництві вапнякових в'язучих, портландцементів та глиноземистого цементу	Осадочная карбонатная горная порода, преимущественно морского происхождения, основным породообразующим минералом которой является кальцит, редко - арагонит; используется при производстве известняковых вяжущих, портландцементов и глиноземистого цемента
4.2.9 доломітизований вапняк	de Dolomiten en dolomitic limestone fr calcaire dolomitise ru доломитизированный известняк
Вапняк, в якому кальцит в тій чи іншій мірі заміщений доломітом	Известняк, в котором кальцит в той или иной мере замещен доломитом
4.2.10 вапняк-черепашник	de Muschelkalkstein en shell limestone fr calcaire coquiller ru известняк-ракушечник
Осадова гірська порода, що складається з черепашок моллюсків	Осадочная горная порода, сложенная из раковин моллюсков
4.2.11 габро	de Gabbro en gabbro fr gabbro ru габбро
Вивержена глибинна гірська порода чорного, темно-сірого	Изверженная глубинная горная порода черного, темно-серого или темно-

або темно-зеленого кольору; має повнокристалічну рівномірно-зернисту структуру; використовують як будівельний та облицювальний матеріал, а також для виробництва щебеню та бутового каменю

зеленого цвета, имеет полнокристаллическую равномерно-зернистую структуру; используется как строительный и облицовочный материал, а также для производства щебня и бутового камня

4.2.12 галька

Обкатані водою уламки гірських порід розміром менше 70 мм

de grosses Geschiebe
en pebble
fr galet
ru галька

Окатанные водой обломки горных пород размером менее 70 мм

4.2.13 гейзерит(кремнистий туф)

Осадова гірська порода світлого забарвлення, що складається переважно з опалу з домішкою глинозему

de Geysirit
en geysirite
fr geysirite
ru гейзерит (кремнистый туф)

Осадочная горная порода светлой окраски, состоящая преимущественно из опала с примесью глинозема

4.2.14 гнейс

Метаморфічна гірська порода, що складається переважно з польового шпату, а також кварцу та кольорових мінералів; має паралельно-сланцювату текстуру; утворюється внаслідок глибокого метаморфізму осадових або вивержених гірських порід; використовують для одержання щебеню, тротуарних плит та як облицювальний матеріал

de Gneis
en gneiss
fr gneiss
ru гнейс

Метаморфическая горная порода, состоящая преимущественно из полевого шпата, а также кварца и цветных минералов; имеет параллельно-сланцевую текстуру; образуется вследствие глубокого метаморфизма осадочных или изверженных горных пород; используется для получения щебня, тротуарных плит, а также как облицовочный материал

4.2.15 гравій

de Kies
en gravel
fr gravier
ru гравий

Неорганический зернистый сыпучий строительный материал,

<p>Неорганічний зернистий сипкий будівельний матеріал, який одержують при розсіюванні природних гравітаційно-піщаних сумішей (ДСТУ Б А.1.1-24-94)</p>	<p>полученный при рассеивании природных гравитационно-песчаных смесей</p>
<p>4.2.16 граніт Глибинна магматична гірська порода, яка складається із польового шпату (40-60%), кварцу (30-35%), темнокольорових мінералів (до 15 %) тощо; структура переважно середньо- або грубозерниста; колір рожевий, сірий; використовується як будівельний та облицювальний матеріал</p>	<p>de Granit en granite fr granite ru гранит Глубинная магматическая горная порода, состоящая из полевого шпата (40-60%), кварца (30-35%), темноцветных минералов (до 15%) и др.; структура преимущественно среднеили грубозернистая; цвет розовый, серый; используют как строительный и облицовочный материал</p>
<p>4.2.17 діабаз Кристалічна магматична гірська порода, що складається переважно з плагіоклазу та авгіту (другорядні мінерали - олівін, рогова обманка та ін), колір темно-сірий або зеленувато-чорний; використовують як будівельний матеріал і сировину для кам'яного литва</p>	<p>de Diabas en diabase fr diabase ru диабаз Кристаллическая магматическая горная порода, состоящая преимущественно из плагиоклаза и авгита (второстепенные минералы - оливин, роговая обманка и др.), цвет темно-серый или зеленовато-черный; используют как строительный материал и сырье для каменного литья</p>
<p>4.2.18 діорит Повнокристалічна вивержена гірська порода, яка складається із світлого андезиту (65-70%) і одного або декількох кольорових мінералів, здебільшого рогової обманки (30-35%); колір сірий або зеленувато-сірий</p>	<p>de Diorit en diorite fr diorite ru диорит Полнокристаллическая изверженная горная порода, состоящая из светлого андезита (65-70%) и одного или нескольких цветных минералов, чаще всего роговой обманки (30-35%), цвет серый или зеленовато-серый</p> <p>de Karbonate en carbonates fr carbonates ru карбонаты</p>

	Минералы, соли угольной кислоты (природные и искусственные)
4.2.19 карбонати Мінерали, солі вугільної кислоти (природні і штучні)	de Karbonatgestein en carbonate rock fr roche de carbonate ru карбонатная порода Осадочная горная порода, состоящая из карбоната кальция - кальцита и двойной углекислой кальциево-магниевого соли - доломита
4.2.20 карбонатна порода Осадова гірська порода, яка складається з карбонату кальцію - кальцита і подвійної вуглекислої кальцієво-магнієвої солі - доломіту	de Quarz en quartz fr quartz ru кварц Главный породообразующий минерал кислых магматических горных пород, по химическому составу — диоксид кремния SiO ₂
4.2.21 кварц Головний породоутворюючий мінерал кислих магматичних гірських порід, за хімічним складом — діоксид кремнію SiO ₂ (ДСТУ Б А. 1.1-42-94)	de Quarzit en quartzite fr quartzite ru кварцит Плотная зернистая горная порода, состоящая преимущественно из кварца, на Украине имеется в Приазовье, в пределах Украинского щита, железистые кварциты — в районе Кривого Рога и других местах; используется как облицовочный кислотой и огнестойкий материал
4.2.22 кварцит Щільна зерниста гірська порода, що складається переважно з кварцу, на Україні є в Приазов'ї, в межах Українського щита, залізисті кварцити — в районі Кривого Рогу та інших місцях; використовують як облицювальний кислото-і вогнетривкий матеріал	
4.2.23 конгломерат Осадова гірська порода, що складається з гальки з домішкою піску, гравію й валунів, цементованих оксидами заліза, карбонатами,	de Konglomerat en conglomerate fr conglomerat ru конгломерат Осадочная горная порода, состоящая из гальки с примесью песка, гравия и валунов, цементированных оксидами железа, карбонатами, глинистыми материалами; наиболее распространена в горных

глинистими матеріалами;
найбільше поширена в гірських
районах і в передгір'ях

районах и предгорьях

de Kieselerdegestein
en silica rock
fr roche siliceuse
ru кремнеземистая
порода

4.2.24 кремнеземиста порода

Осадова гірська порода, яка
складається переважно з
кремнезему

Осадочная горная
порода, состоящая, в
основном, из
кремнезема

4.2.25 лабрадорит

Магматична гірська порода,
різновид габро. Складається
переважно з лабрадору з
домішкою піроксенів і рудних
мінералів, колір зеленувато-
темно-сірий; на Україні поши-
рений в межах Українського
щита;
використовується як облиць-
овальний матеріал

de Labradorit
en labradorite
fr labradorite
ru лабрадорит

Магматическая горная
порода, разновидность
габбро. Состоит
преимущественно из
Лабрадора с примесью
пироксенов и рудных
минералов, цвет
зеленовато- и темно-
серый; на Украине
распространен в пределах
Украинского щита;
используют как

4.2.26 мармур

Карбонатна метаморфічна
гірська порода, що утворилася
внаслідок перекристалізації
вапняку або доломіту;
складається головним чином з
кальциту, колір білий; мармур з
домішками буває рожевого,
жовтого, сірого й чорного
кольорів; на Україні є в
Закарпатті, Донбасі і в Криму;
використовують для архітек-
турного оздоблення споруд

de Marmor
en marble
fr marbre
ru мрамор

Карбонатная
метаморфическая горная
порода, образованная в
результате перекристал-
лизации известняка или
доломита; состоит в
основном из кальцита,
цвет белый; мрамор с
примесями бывает
розового, желтого, серого
и черного цветов; на
Украине имеется в
Закарпатье, Донбассе и в
Крыму; используют для
архитектурной отделки
сооружений

4.2.27 нерудні

de nichtmetallische
(nichterzhaltige)
Baumaterialien
en non-ore building
materials

будівельні матеріали

fr matériaux de
construction
nonmétallifère
ru нерудные
строительные материалы

Неорганічні зернисті сипкі будівельні матеріали, що одержуються із гірських порід, в тому числі із порід, що видобуваються попутно, і відходів збагачення гірничо-збагачувальних підприємств і які застосовуються в будівництві без зміни їх хімічного складу і фазового стану

Неорганические зернистые сыпучие строительные материалы, получаемые из горных пород, в том числе из попутно добываемых пород и отходов обогащения горнообогатительных предприятий и применяемые в строительстве без изменения их химического состава и фазового состояния

4.2.28 плагіоклази

Група породоутворюючих мінералів класу силікатів, що належить до польових шпатів

de Plagioklase
en plagioclases
fr plagioclases
ru плагиоклазы

Група породообразующих минералов класса силикатов, относящаяся к полевым шпатам

4.2.29 алювіальні піски (річкові)

Піски неоднорідні за зерновим та мінералогічним складом з округлими та кутастими зернами, часто з домішками глинистих частинок

de Alluvialsande
en alluvial sands
fr sables alluvionnaires
ru аллювиальные пески (речные)

Пески неоднородные по зерновому и минералогическому составу, с округлыми и угловатыми зернами, часто с примесью глинистых частиц

4.2.30 елювіальні піски

Піски, представлені невідсортованими та необкатаними зернами гострокутної форми зі значним вмістом глинистих частинок, які утворились при руйнуванні кристалічних гірських порід

de Eluvialsande
en eluvial sands
fr sables eluviaux
ru эллювиальные пески

Пески, представленные несортированными и необкатанными зернами остроугольной формы со значительным содержанием глинистых частиц, образовавшиеся при разрушении кристаллических горных пород

4.2.31 морські та озерні піски	de Meer- und Seesande en lacustrine and marine sands fr sables marins et lacustres ru морские и озерные пески
Піски відносно однорідні, добре обкатані, з гладкою поверхнею зерен	Пески относительно однородные, хорошо окатанные, с гладкой поверхностью зерен
4.2.32 льодовикові (флювіогляційні) піски	de Eiszeitsande en acolian sands fr sables éoliens
Піски слабо обкатані і погано відсортовані, частково відмиті від глинисто-мулистих домішок	ru ледниковые (флювиогляционные) пески Пески слабо окатанные и плохо отсортированные, частично отмывтые от глинисто-илистых примесей
4.2.33 мономінеральні піски	de Monomineralsande en monomineral sands fr sables monominéraux ru мономинеральные пески
Піски, що складаються переважно із зерен одного мінералу	Пески, состоящие преимущественно из зерен одного минерала
4.2.34 олігоміктові піски	de Oligomiktsande en oligomikt sands fr sables oligomictes ru олигомиктовые пески
Піски, що складаються із зерен двох-трьох мінералів з перевагою одного	Пески, состоящие из зерен двух-трех минералов с преобладанием одного
4.2.35 поліміктові піски	de Polymiktsande en polymiktic sands fr sables polymictes ru полимиктовые пески
Піски, що складаються із уламків гірських порід та мінералів різного складу	Пески, состоящие из обломков горных пород и минералов различного состава

4.2.36 облицьовувальні плити із природного каменю

Плити, виготовлені шляхом розпилювання блоків із природного каменю або випилювання безпосередньо із моноліту гірських порід, які використовують для архітектурного оздоблення споруд

de Verkleidungsplatte aus Naturstein
en natural stone flags
fr dalles de revêtement en pierre naturelle
ru облицовочные плиты из природного камня
Плиты, изготовленные путем распиливания блоков из природного камня или выпиливанием непосредственно из монолита горных пород, которые используются для архитектурной отделки сооружений

4.2.37 туфобрекчія

Гірська порода, що складається з різних за розміром кутастих, рідше — слабообкатаних уламків ефузивних гірських порід, зцементованих вулканічним попелом

de Tuff-Brekzie
en tufobreccia
fr tuf brechique
ru туфобрекчия
Горная порода, состоящая из разных по размеру угловатых, реже — слабообкатанных обломков эффузивных горных пород, сцементированных вулканическим пеплом

4.2.38 трахіт

Вулканічна порода, звичайно порфірова, що містить лужні польові шпати, кольорові мінерали — біотит та авгіт, шорстка на дотик (ДСТУ Б А.1.1-42-94)

de Trachyt
en trachyte
fr trachyte
ru трахит
Вулканическая порода, обычно порфировая, содержащая щелочные полевые шпаты, цветные минералы - биотит и авгит, шероховатая на ощупь

4.2.39 щебень із природного каменю

Неорганічний зернистий сипкий матеріал, одержаний дробленням скельних гірських порід із середньою щільністю понад $2,0 \text{ г/см}^3$ і розсівом

de Schotter aus Naturstein
en crushed aggregate from natural stone
fr pierres cassées a partir des pierres naturelles
ru щебень из природного камня

продуктів дроблення

Неорганический зернистый сыпучий материал, получаемый дроблением скальных горных пород со средней плотностью свыше 2,0 г/см³ и рассевом продуктов дробления

4.2.40 декоративний щебінь (пісок)

Щебінь (пісок), який одержують відповідно дробленням гірських порід і який має декоративні властивості (ДСТУ Б А. 1.1-24-94)

de Dekorschottcn- und Sand
en dekorative crushed aggregate and sand
fr pierres cassees et sable decoratifs
ru декоративный щебень (песок)

Щебень (песок), получаемый соответственно дроблением горных пород и обладающий декоративными свойствами

4.2.41 щебінь із щільних гірських порід

Подрібнений матеріал, одержаний із щільних вивержених осадових і метаморфічних гірських порід (пісковик, мармур, граніт, доломіт та інші породи) з середньою щільністю у куску не менш 1,8 г/см³

de Schotter aus dichten Gesteine
en crushed stone from dense rocks
fr pierres cass'ees a partir des roches compactes
ru щебень из плотных горных пород

Дроблений материал, получаемый из плотных изверженных осадочных и метаморфических горных пород (песчаник, мрамор, гранит, доломит и другие породы) со средней плотностью в куске не менее 1,8 г/см³

4.2.42 щебінь (пісок) із порід, що видобуваються попутно, і відходів збагачення

de Schotter und Sand aus Nebengewinnungsgesteine und Aufbereitungsabfalle
en crushed aggregate and sand from side-extracted rocks and enrichment waste

Щебінь (пісок), який одержують відповідно дробленням гірських порід, що видобуваються попутно або відходів гірничо-збагачувальних підприємств вугільної, металургійної, хімічної та інших галузей промисловості (ДСТУ Б А. 1.1-24-94)	fr pierres cassées et sable a partir des roches accessoirement extraites et des déchets d'enrichissement
	ru щебень (песок) из попутно добываемых пород и отходов обогащения
	Щебень (песок), получаемый соответственно дроблением горных попутно добываемых пород или отходов горно-обогатительных предприятий угольной, металлургической, химической и других отраслей промышленности

4.3 Склад, характеристика та обладнання для виготовлення будівельних виробів із природного

de Granulen
en granules
fr granules

4.3.1 гранули

Крупні частинки, яких понад 0,5 мм

ru гранулы
Крупные частицы, размеры которых более 0,5 мм

4.3.2 зернистість

Структурність гірських порід, які складаються із кристалічних зерен матеріалів

de Kornung
en graininess
fr granulosite
ru зернистость
Структурность горных пород, состоящих из кристаллических зерен материалов

4.3.3 міцність піску

Властивість піску чинити опір руйнуванню під впливом напружень, що виникають від навантаження

de Haltbarkeit des Sand
en sand resistance
fr resistance du sable
ru прочность песка
Способность песка сопротивляться разрушению под действием напряжений, возникающих от нагрузки

	de natürliche Feuchtigkeit des Sandes en natural dampness of sand
4.3.4 природна вологість піску	fr humidite naturelle de sable
Вологість піску, відібраного при проходці гірничих виробок	ru естественная влажность песка
	Влажность песка, отобранного при проходке горных выработок
	de Hohlraumgehalt en hollowness fr vacuite
4.3.5 пустотність	ru пустотность
Ступінь заповнення матеріалу порами. Кількісно характеризується об'ємом пор в одиниці об'єму матеріалу	Степень заполнения материала порами. Количественно ха- рактеризуется объемом пор в единице объема материала
	de Strahlungsaktivitat en radioactivity fr radioactivite
4.3.6 радіоактивність	ru радиоактивность
Здатність гірських порід до іонізуючого випромінювання внаслідок присутності в їх складі природних радіоактивних елементів (радіонуклідів). При обов'язковій радіаційно-гігіє- нічній оцінці порід (РГО) визначається сумарна питома активність природних радіонуклідів радію — 226, торію — 232, калію — 40. В залежності від її величини породи розподіляються на класи, за якими встановлюється галузь їх можливого застосування у будівництві та будівництві	Способность горных пород к ионизирующему излучению вследствие содержания в их составе естественных радио- активных элементов (радионуклидов). При обязательной радиационно- гигиенической оценке пород (РГО) определяется суммарная удельная ак- тивность естественных радионуклидов радия — 226, тория — 232, калия — 40. В зависимости от ее величины породы распределяются на классы, за которыми устанавливается область их возможного применения в строительстве и стройиндустрии

de Kornform aus Schotter

<p>4.3.7 форма зерен щебеню Співвідношення товщини або ширини зерна і його довжина</p>	<p>en angular or plate grain form fr forme des grains angulaires ou plats ru форма зерен щебня</p> <p>Соотношение толщины или ширины зерна и его длины</p>
<p>4.3.8 пилюваті, мулисті та глинисті частки Частинки розміром менше 0,05 мм. Вміст їх лімітується вимогами відповідних стандартів, оскільки ці частинки збільшують витрати в'язучого, підвищують водопотребу бетону, знижують міцність готових виробів</p>	<p>de Staub-Schlamm-Ton-Teilchen en dusty, clay, silt containing particles fr particules poussiéreuses argileuses boueuses ru пылевидные, илистые и глинистые частицы</p> <p>Частицы размером менее 0,05 мм. Содержание их лимитируется требованиями соответствующих стандартов, так как эти частицы увеличивают расход вяжущего, повышают водопотребность бетона, снижают прочность готовых изделий</p>
<p>4.3.9 грохот Обладнання для виконання операцій грохочення, яке має дротяне сито, плоске або циліндричне решето із перфорованою металевою поверхнею</p>	<p>de Sieb en screen fr crible ru грохот</p> <p>Оборудование для выполнения операций грохочения, имеющее проволочное сито плоское или цилиндрическое с перфорированной металлической поверхностью</p>
<p>4.3.10 грохочення Процес класифікації за величиною, який здійснюється на поверхнях для просіювання (гратах, ситах та ін.)</p>	<p>de Siebung en screening fr criblage ru грохочение</p> <p>Процесс классификации по крупности, осуществляемый на просеивающих поверхностях (решетках, ситах и др.)</p>

4.3.11 дробарка

Обладнання, в якому здійснюється дроблення великих кусків мінеральної сировини. Застосовуються щоківі, конусні, валкові і ударні дробарки

de Brecher
en crusher
fr concasseur
ru дробилка

Оборудование, в котором осуществляется дробление крупных кусков минерального сырья. Применяются щековые, конусные, валковые и ударные дробилки

4.3.12 дробіння

Процес зменшення розмірів кусків мінеральної сировини або продуктів її переробки. Здійснюється за допомогою спеціального обладнання способом роздавлювання, розколювання, стирання, удару або їх поєднанням

de Brechen
en crushing
fr concassage
ru дробление

Процесс уменьшения размеров кусков минерального сырья или продуктов его переработки. Осуществляется с помощью специального оборудования методом раздавливания, раскалывания, истирания, удара или их сочетанием

Абетковий покажчик українських термінів

алевроліт.....	4.2.1
андезит.....	4.2.2
базальт.....	4.2.4
блоки із природного каменю.....	4.2.5
брекчія.....	4.2.6
валуни.....	4.2.7
вапняк.....	4.2.8
вапняк доломітизований.....	4.2.9
вапняк-черепашник.....	4.2.10
вироби із природного каменю архітектурно-будівельні	4.2.3
вологість піску природна.....	4.3.4
габро.....	4.2.11
галька.....	4.2.12
гейзерит (кремнистий туф)	4.2.13
гнейс.....	4.2.14
гравій	4.2.15
граніт.....	4.2.16
гранули	4.3.1
грохот.....	4.3.9
грохочення	4.3.10
діабаз.....	4.2.17
діорит.....	4.2.18
дробарка.....	4.3.11
дробіння.....	4.3.12
зернистість	4.3.2
карбонати.....	4.2.19
кварц.....	4.2.21
кварцит.....	4.2.22
конгломерат.....	4.2.23
лабрадорит.....	4.2.25
мармур.....	4.2.26
матеріали будівельні нерудні.....	4.2.27
міцність піску.....	4.3.3
піски алювіальні (річкові).....	4.2.29
піски елювіальні	4.2.30
піски льодовикові (флювіогляційні).....	4.2.32
піски мономінеральні	4.2.33
піски морські та озерні.....	4.2.31
піски олігоміктові	4.2.34
піски поліміктові.....	4.2.35
пісок.....	4.1.7
плагіоклази.....	4.2.28
плити з природного каменю облицьовувальні	4.2.36
порода карбонатна.....	4.2.20
порода кремнеземиста.....	4.2.24
породи гірські.....	4.1.1
породи гірські виливні (ефузивні)	4.1.4
породи гірські магматичні (вивержені)	4.1.2
породи гірські метаморфічні	4.1.5
породи гірські осадові.....	4.1.6

породи глибинні (інтрузивні).....	4.1.3
пустотність.....	4.3.5
радіоактивність.....	4.3.6
трахіт.....	4.2.38
туфобрекчія.....	4.2.37
форма зерен щебеню.....	4.3.7
частки пилюваті, мулисті та глинисті	4.3.8
щебінь із природного каменю.....	4.2.39
щебінь із щільних гірських порід.....	4.2.41
щебінь (пісок) декоративний.....	4.2.40
щебінь (пісок) із порід, що видобуваються попутно, і відходів збагачення.....	4.2.42

Абетковий покажчик німецьких термінів

Absetzgesteine.....	4.1.6
Aleuolith	4.2.1
Alluvialsande.....	4.2.29
Andesit.....	4.2.2
Basalt.....	4.2.4
bauarchitektonische Erzeugnisse aus Naturstein	4.2.3
Blocks aus Naturstein.....	4.2.5
Brechen.....	4.3.12
Brecher.....	4.3.11
Brekzie.....	4.2.6
Dekorschotten- und Sand.....	4.2.40
Diabas.....	4.2.17
Diorit.....	4.2.18
Dolomitmalkstein	4.2.9
Eiszeitsande.....	4.2.32
Elluvialsande.....	4.2.30
evgegossen Gesteine (Effusivgesteine)	4.1.4
Gabbro.....	4.2.11
Geröll.....	4.2.7
Gesteine.....	4.1.1
Geyserit.....	4.2.13
Gneis.....	4.2.14
Granit	4.2.16
Granulen.....	4.3.1
grosses Geschiebene.....	4.2.12
Haltbarkeit des Sand.....	4.3.3
Hohlraumgehalt.....	4.3.5
Kalkstein.....	4.2.8
Karbonate.....	4.2.19
Karbonatgestein.....	4.2.20
Kies.....	4.2.15
Kieselerdegestein.....	4.2.24
Konglomerat.....	4.2.23
Kornform aus Schotter.....	4.3.7
Körnung.....	4.3.2
Labradorit.....	4.2.25
Magmagessteine (Eruptivgesteine).....	4.1.2
Marmor	4.2.26

Meer-und Seesande.....	4.2.31
Metamorphitgesteine	4.1.5
Monomineralsande	4.2.33
Muschelkalkstein	4.2.10
natürliche Feuchtigkeit des Sandes.....	4.3.4
nichtmetallische (nichterzhaltige) Baumaterialien	4.2.27
Oligomiktsande	4.2.34
Plagiokläse.....	4.2.28
Polymiktsandc.....	4.2.35
Quarz.....	4.2.21
Quarzil.....	4.2.22
Sand	4.1.7
Schotter aus dichten Gesteine.....	4.2.41
Schotter aus Naturstein.....	4.2.39
Schotter und Sand aus Nebengewinnungsgesteine und Aufbereitungsabfälle.....	4.2.42
Sieb.....	4.3.9
Siebung.....	4.3.10
Staub-Schlamm-Ton-Teilchen	4.3.8
<u>Sirahnrigsaktivität</u>	4.3.6
Tiefengesteine(Intrusivgesteine)	4.1.3
Trachyt.....	4.2.38
Tuff-Brekzie.....	4.2.37
Verkleidungsplatte aus Naturstein.....	4.2.36

Абетковий показчик англійських термінів

abyssal (intrusive) rocks.....	4.1.3
aeolian sands.....	4.2.32
aleurolite.....	4.2.1
alluvial sands.....	4.2.29
andesite.....	4.2.2
angular or plate grain form.....	4.3.7
basalt.....	4.2.4
breccia.....	4.2.6
blocks from natural stone.....	4.2.5
boulders	4.2.7
carbonates.....	4.2.19
carbonate rock.....	4.2.20
conglomerate.....	4.2.23
crushed aggregate from natural stone.....	4.2.39
crushed aggregate and sand from side-extracted rocks and enrichment waste.....	4.2.42
crushed stone from dense rocks.....	4.2.41
crusher.....	4.3.11
crushing	4.3.12
dekorative crushed aggregate and sand	4.2.40
diabase.....	4.2.17
diorite.....	4.2.18
dolomitic limestone.....	4.2.9
dusty, clay, silt containing particles.....	4.3.8
effusive rocks.....	4.1.4
elluvial sands.....	4.2.30
gabbro.....	4.2.11

geyserite	4.2.13
gneiss.....	4.2.14
graininess.....	4.3.2
granite.....	4.2.16
granules.....	4.3.1
gravel	4.2.15
hollowness.....	4.3.5
labradorite.....	4.2.25
lacustrine and marine sands.....	4.2.31
lime stone.....	4.2.8
magmatic (igneous) rocks.....	4.1.2
marble.....	4.2.26
metamorphic rocks	4.1.5
monomineral sands.....	4.2.33
natural dampness of sand.....	4.3.4
natural stone flags.....	4.2.36
non-ore building materials	4.2.27
oligomikt sands	4.2.34
pebble.....	4.2.12
plagioclases.....	4.2.28
polymiktic sans.....	4.2.35
products of architectural building purpose from natural stone ..	4.2.3
quartz.....	4.2.21
quartzite.....	4.2.22
radioactivity.....	4.3.6
rocks.....	4.1.1
sands.....	4.1.7
sand resistance.....	4.3.3
screen.....	4.3.9
screening.....	4.3.10
sedimentary rocks.....	4.1.6
shell limestone.....	4.2.10
silica rock.....	4.2.24
trachyte.....	4.2.38
tufobreccia.....	4.2.37

Абетковий покажчик французьких термінів

aleurolite.....	4.2.1
and'site.....	4.2.2
basalte.....	4.2.4
bre'che.....	4.2.6
blocs a partir de pierre naturelle.....	4.2.5
calcaire.....	4.2.8
calcaire coquiller.....	4.2.10
calcaire dolomitise'.....	4.2.9
carbonates.....	4.2.19
concassage.....	4.3.12
concasseur.....	4.3.11
conglomerat.....	4.2.23

criblage.....	4.3.10
crible.....	4.3.9
dalles de revêtement en pierre naturelle	4.2.36
diabase.....	4.2.17
diorite.....	4.2.18
forme des grains angulaires ou plats.....	4.3.7
gabbro.....	4.2.11
galet.....	4.2.12
geyserite.....	4.2.13
gneiss.....	4.2.14
granite.....	4.2.16
granules.....	4.3.1
granulosité.....	4.3.2
gravier.....	4.2.15
gros galets	4.2.7
humidité naturelle de sable.....	4.3.4
labradorite.....	4.2.25
marbre.....	4.2.26
matériaux de construction non métallifère	4.2.27
particules poussiéreuses argileuses boueuses	4.3.8
pierres cassées à partir des pierres naturelles	4.2.39
pierres cassées à partir des roches compactes	4.2.41
pierres cassées et sable à partir des roches accessoirement	
extraites et des déchets d'enrichissement	4.2.42
pierres cassées et sable décoratifs.....	4.2.40
plagioclases.....	4.2.28
produits de caractère architectural et de construction	
à partir de pierre naturelle.....	4.2.3
quartz.....	4.2.21
quartzite.....	4.2.22
radioactivité.....	4.3.6
résistance du sable.....	4.3.3
roches.....	4.1.1
roches abyssales (intrusives).....	4.1.3
roche de carbonate.....	4.2.20
roches effusives.....	4.1.4
roches abyssales (intrusives).....	4.1.3
roches métamorphiques.....	4.1.5
roches sédimentaires.....	4.1.6
roche siliceuse.....	4.2.24
sable	4.1.7
sables alluvionnaires.....	4.2.29
sables éoliens.....	4.2.30
sables éoliens.....	4.2.32
sables marins et lacustres.....	4.2.31
sables monominéraux.....	4.2.33
sables oligomictes.....	4.2.34
sables polymictes.....	4.2.35
trachyte.....	4.2.38
tuf brechique.....	4.2.37
vacuite.....	4.3.5

Абетковий покажчик російських термінів

алевролит.....	4.2.1
андезит.....	4.2.2
базальт.....	4.2.4
блоки из природного камня.....	4.2.5
брекчия	4.2.6
валуны.....	4.2.7
влажность песка природная	4.3.4
габбро.....	4.2.11
галька.....	4.2.12
гейзерит (кремнистый туф).....	4.2.13
гнейс.....	4.2.14
гравий.....	4.2.15
гранит.....	4.2.16
гранулы.....	4.3.1
грохот.....	4.3.9
грохочение	4.3.10
диабаз.....	4.2.17
диорит.....	4.2.18
дробилка.....	4.3.11
дробление.....	4.3.12
зернистость.....	4.3.2
изделия из природного камня	
архитектурно-строительные	4.2.3
известняк	4.2.8
известняк доломитизированный.....	4.2.9
известняк-ракушечник.....	4.2.10
карбонаты.....	4.2.19
кварц.....	4.2.21
кварцит.....	4.2.22
конгломерат.....	4.2.23
лабрадорит.....	4.2.25

материалы строительные нерудные	4.2.27
мрамор.....	4.2.26
пески аллювиальные (речные)	4.2.29
пески ледниковые (флювиогляционные)	4.2.32
пески мономинеральные.....	4.2.33
пески морские и озерные	4.2.31
пески олигомиктовые.....	4.2.34
пески полимиктовые.....	4.2.35
пески аллювиальные.....	4.2.30
песок.....	4.1.7
плагиоклаз	4.2.28
плиты из природного камня облицовочные	4.2.36
порода карбонатная.....	4.2.20
порода кремнеземистая.....	4.2.24
породы горные.....	4.1.1
породы горные глубинные (интрузивные)	4.1.3
породы горные излившиеся (эффузивные)	4.1.4
породы горные магматические (изверженные)	4.1.2
породы горные метаморфические.....	4.1.5
породы горные осадочные	4.1.6
прочность песка	4.3.3
пустотность.....	4.3.5
радиоактивность.....	4.3.6
трахит.....	4.2.38
туфобрекчия.....	4.2.37
форма зерен щебня.....	4.3.7
частицы пылевидные илистые и глинистые	4.3.8
щебень из плотных горных пород.....	4.2.41
щебень из природного камня.....	4.2.39
щебень (песок) декоративный.....	4.2.40
щебень (песок) из попутно добываемых пород и отходов обогащения.....	4.2.42

Ключові слова:

гірські породи, пісок, андезит, галька, гравій, граніт, кварцит, мармур, гранули, дробарка, радіоактивність